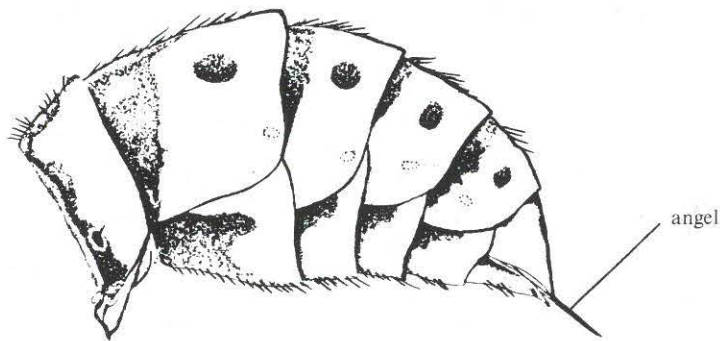

ALLERGIE VOOR WESPESTEKEN

Een groot aantal leden van de orde van vliesvleugelige insecten (*Hymenoptera*) kan een steek of beet (van mieren) veroorzaken die pijnlijk en in enkele uitzonderlijke gevallen gevaarlijk is. Het steekapparaat van bijen en wespen is een „aangepaste” legboor en wordt gebruikt als verdedigingswapen, waarbij het gif in het lichaam van het slachtoffer wordt gebracht. Wespen en mieren kunnen na gebruik hun steek- of bijtapparaat weer gebruiken, maar honingbijen kunnen dat niet omdat dit wordt verhinderd door de weerhaakjes aan de angel. De bij verliest daardoor haar angel en gifblaasje, hetgeen meestal de dood tot gevolg heeft.

Er zijn ook vele vliesvleugelige insecten die er weliswaar vervaarlijk als wespen uitzien doch geheel onschadelijk zijn. Het „steekwapen” is in die gevallen geen angel maar gewoon een legboor waarmee eieren op de bestemde plaats worden gedeponceerd.

Een aantal bijen-, wesp- en mierensoorten leeft sociaal in kolonies die zij zullen verdedigen tegen een bedreiging van buitenaf (soorten: *Apis*, *Bombus*, *Vespa*, *Paravespula*, *Polistes*, etc.). Het grootste deel van de stekende vliesvleugeligen leeft echter als alleenstaande individuen en vele daarvan, bijvoorbeeld de solitaire bijen gebruiken hun angel waarschijnlijk helemaal nooit, terwijl de diverse solitaire wespen ze uitsluitend voor zelfverdediging gebruiken en om d.m.v. een verlamme steek in hun prooi voor zichzelf en hun larven voedsel te verschaffen. Mensen worden door deze insectensoorten dan ook zelden gestoken.

Angel van *Paravespula germanica*.

Voor de meeste mensen is de steek van bij of wesp van weinig betekenis en gaat gepaard met een plaatselijke, pijnlijke zwelling en jeuk. Deze kunnen verzacht worden door snelle toediening van een anti-histamine-bevattende zalf of door koeling met een ijszak of koud water. Het koelen verhindert verspreiding van het gif. Als iemand veelvuldig is gestoken door woedende insecten uit een bijenkorf of wespennest of indien men een steek in de mond heeft opgelopen dient onmiddellijk medische hulp te worden ingeroepen. Bij een steek in de mond is de mogelijkheid beslist aanwezig dat de tong en de keel in die mate zullen opzwellen dat ademen en eten moeilijk of zelfs onmogelijk is.

Het bijen- en wespengif is zeer gecompliceerd voor wat betreft de samenstelling; het bevat o.a. proteïnen. Histamine en andere enzymen hebben invloed op de bloedsomloop en histamine veroorzaakt bovendien de pijnlijkheid en de zwelling bij de plek van de steek.

Biochemische reactie

Het menselijk lichaam kan tegen een groot aantal „lichaamsvreemde” stoffen die van buitenaf in het lichaam terecht zijn gekomen „tegenstoffen” maken. Er treedt dan een biochemische reactie tussen de lichaamsvreemde en de tegenstoffen op. Heeft de productie van deze antistoffen een bepaald niveau bereikt, dan heeft een hernieuwde blootstelling aan de lichaamsvreemde stof weer een biochemische reactie tot gevolg. Als de reactie herstel tot gevolg heeft spreekt men van afweer of immuniteit tegen de infectie. Als de reactie juist schadelijk is b.v. door de hevigheid ervan, spreekt men van allergie. Een groot deel van de schadelijke effecten van de allergische reactie wordt veroorzaakt door het feit dat uit bepaalde lichaamcellen een aantal biochemische stoffen (o.a. histamine) vrijkomt, die aanleiding geven tot een aantal voor het lichaam ongunstige verschijnselen, zoals b.v. shock of bewusteloosheid.

Voorzorgen

De meeste mensen, onder andere veel bijhouders, krijgen steeds minder last van bijesteken, maar anderen kunnen een heftige allergische reactie krijgen, die als ze vaker worden gestoken steeds heftiger wordt, totdat zij zo hypergevoelig worden dat hun leven in ernstig gevaar is. Men is dus niet allergisch, maar men wordt het. Als iemand nu overgevoelig is geworden voor wesp- of bijesteken dan is het verstandig in overleg met de huisarts een antihistaminemiddel (eventueel inspuitbaar) permanent bij zich te dragen en

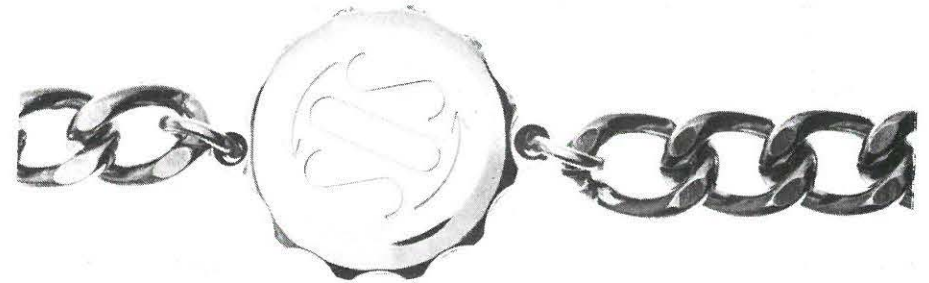

Foto A.N.W.B.

een brief of S.O.S.-medaillon met de nodige informatie. Een desensibilisatiekuur (immuun maken) door het inspuiten van kleine en bij elke volgende inspuiting iets grotere hoeveelheden bije- of wesp gif is tijdelijk bevredigend, doch niet blijvend en moet wellicht voor de rest van het leven van het slachtoffer periodiek worden herhaald.

In Nederland worden in enkele universitaire centra proeven met deze kuur uitgevoerd. Indien men wespsteken zou willen voorkomen kan het volgende worden overwogen. Tracht de wespennesten in uw omgeving op te zoeken en deze kolonies uit te roeien. Wees attent op wespen, indien u buitenshuis zoetigheid consumeert. Draag bij voorkeur geen loszittende kleding, gebruik geen parfums en vermijdt andere zoete geuren.

A. Balkstra

Bewerking van „*Hymenoptera* (Ants, Bees and Wasps)” by J. H. H. Yarrow, uit „Insects and other arthropods of medical importance” en „Overgevoeligheid voor insecten” (NTG 123, nr. 22, 1979).